

Oude Kerk, 28 mei 2023

zondag van de Drie-eenheid

ds. Carla Borgers, Jorien Beunk en ds. Johan Meijer

gelezen: Matteüs 28: 16-20

titel: Vader, Zoon en Heilige Geest

Overdenking

Ds. Johan Meijer:

Ieder van ons drieën zal een persoonlijke benadering geven bij de drie personen van de Drie-eenheid. Zo heet dat officieel volgens het dogma: Eén God, drie personen. Persona enkelvoud, personae meervoud, het betekent: verschijningsvormen. Wij zullen er niet dogmatisch over spreken, maar persoonlijk. En ieder van onze bijdragen wordt afgerond met een lied, mijn bijdrage over de Vader met lied 823: 1,2,3,4

lieve mensen van God

Spreeken over God als Vader heeft voor mij een warme klank, roept een mooi gevoel op en brengt me direct bij mijn eigen vader, die aan tafel bad: Goedertieren en getrouwe God en Vader. Soms is het een voordeel als je de betekenis van een woord nog niet kent, zoals goedertieren... maar als mijn vader het uitsprak klonk het zo innig, zo vertrouwd, veilig en heilig. Toen mijn vader overleed, ik was toen 12, had ik een vader in de hemel, zo eenvoudig

kon ik dat zien toen en eigenlijk is dat nog altijd zo, ook na jaren theologiestudie en predikant zijn. En ja inmiddels weet ik wel wat goedertieren betekent: Barmhartig, Goedgezind, Niet streng, Zacht, Zachtmoedig. En dat was mijn vader ook. Als wij een splinter hadden lieten wij die door hem uithalen. Misschien heb ik hem wel geïdealiseerd door de tijd heen. Ik heb hem wel vreselijk gemist. Als Vader, zonder wie wij verder moesten.

Spreken over God als Vader is eigenlijk altijd verbonden met ervaringen die wij hebben met vaders, mooie, moeilijke, aanwezige of afwezige. De theologe Kune Biezeveld schreef er een diepzinnige en steengoede studie over die er op neer komt dat ons spreken over God als vader altijd ergens onbewust verbonden is met onze eigen vaders, en dat het mannelijke spreken ook te maken kan hebben met macht en dat dat ook vaak zo heeft gefunctioneerd. Een patriarchaal beeld, in letterlijke zin: een vaderlijk beeld. En daar zit wat in, want de mannelijke lijn in het spreken over God is wel dominant geworden. Ikzelf persoonlijk heb dat niet zo sterk met God de Vader, omdat mijn eigen vader zo'n vertrouwd, veilig en zachtaardig gevoel opriep, maar andere mannelijke beelden vind ik lastiger. En dat vond de schrijver van het lied dat wij zodadelijk na mijn bijdrage gaan zingen ook. Jan Wit, hij kende het lied: Gij hebt o Albestierend Koning een plaats bereid in uwe Woning. Uit de Hervormde bundel 1938. Een lied dat gaat over wat de mens als schepsel toegemeten wordt door die Albestierend Koning. Jan Wit maakte zijn lied in de trant van dit lied, maar schreef: Gij hebt, o Vader van het leven, de aarde aan de mens gegeven. Met het dominante beeld van een Albestierend koning kon de dichter niets meer, maar wel met Vader van het leven, en dat niet vanwege het mannelijke, maar vanwege het warme gevoel dat hij er bij had, zo warm als Jezus zijn vader Abba, Papa noemt, heel persoonlijk dus.

Een schitterend lied over de taak van de mens, maar ook over de capriolen van de mens, kinderen die de grens opzoeken en de grenzen van de ouders proberen te vinden en te tartten. Er is veel te vertellen over dit lied, maar ik stip er een paar elementen van aan. 'Door een geheimenis omsloten, door alle dingen uitgestoten, gaat hij, op alle dingen in'. De mens dus, het schepsel. En dat was voor Jan Wit letterlijk zo, hij zag niets, hij was blind, Hij moest de werkelijkheid af tasten en stootte daarbij tegen tafelranden en andere obstakels. Maar hij ging op alle dingen in, omdat de Schepper ons uitdaagt om de dingen te onderzoeken en het goede te behouden. Kritisch is het lied ook, geschreven in de tijd van de eerste ruimtevaart: Ja, hij snelt voort op hoge winden, om d'allerlaatste grens te vinden. En ook de uitputting van de aarde met haar schatten: doorzoekt der aarde donk're schoot. Het is dus eigenlijk ook een groen lied, dat ons waarschuwt tegen al te veel en al te groot en al te ver. En dan: zo mooi, een onuitsprekelijke zin, want over God en het Godsmysterie spreken is eigenlijk onuitsprekelijk. Onuitsprekelijke zin, die gevormd wordt door Gods Woord, prachtig prachtig: woorden maken zinnen. Gods woorden maken zin, geven zin. En ten diepste is dat een geheimenis. Zo stil als de stilte die Elia ervoer in het suizen van een zachte wind, waarin Hij God ervoer, zoals ik dat persoonlijk beleef bij het beeld van de vader.

Jorien Beunk:

God de Zoon

“En men zal Hem de naam Immanuel geven, wat in onze taal betekent: God met ons”. Nee ik ben niet in de war met de tijd van het jaar dat ik denk dat het kerstmorgen is. En toch wil ik vanmorgen stil staan bij die drie woordjes, omdat ze voor mij aangeven wie God de Zoon is: God met ons.

Dat Jezus onder ons heeft gewoond is voor velen bekend en dat Hij de Zoon van God is ook. Maar is Hij Zelf ook echt God? Dat is een vraag die ik vaak tegen kom bij tieners. En dat is ook geen gekke vraag, want het is toch ook moeilijk voor te stellen dat een Mens ook God is. Dat geldt trouwens niet alleen voor tieners of wij als volwassenen, ook voor de discipelen was het niet vanaf het begin klip en klaar. Zij kwamen langzamerhand tot de ontdekking, hun ogen werden geopend voor wie Jezus was. En dat was niet een ontdekking die ze achteraf deden. Hun ontdekking is gebaseerd op wat Jezus over zichzelf zegt.

- Zo noemt Jezus zichzelf Zoon van God (Joh. 17:1) en wordt Hij ook door de Vader ‘Zoon’ genoemd (Matth.3:17). Jezus stelt zichzelf hiermee aan de kant van God: als Hij iets zegt, zegt God het. En als Hij iets doet, doet God het. De Vader is dus niet de Zoon, maar ze zijn allebei wel God en willen allebei hetzelfde: de wereld redden.
- Dat de Zoon ook God is, wordt niet alleen duidelijk in dat Jezus de Zoon van God genoemd wordt, maar ook in wat Hij doet. Jezus doet dingen die alleen God kan doen. Aan Zijn leven kun je zien dat Hij God is. Dat hebben de discipelen ontdekt.
- Jezus wordt in het Nieuwe Testament Heere genoemd. Deze naam duidt op heerschappij en autoriteit. Het is de Griekse vertaling van de Godsnaam in het Oude Testament. Jezus krijgt dezelfde naam als God.
- Jezus zelf zegt ook dat Hij en de Vader één zijn. Volgens het nieuwe Testament was Hij altijd bij God. Dat laat ons zien dat Hij eeuwig is. Jezus is niet op een bepaald moment ontstaan maar was er altijd al, samen met de Vader en de Geest. Zo krijgt de titel ‘Zoon van God’ een nieuwe betekenis. Jezus was niet slechts een persoon die God gebruikte om iets van zichzelf te laten zien. Hij was God zelf. God met ons.

Je kunt dus eigenlijk niet op een goede manier nadenken over wie God is zonder aan Jezus te denken. Net zo min je ook niet op een goede manier kunt nadenken over wie Jezus is zonder na te denken over God. Dat klinkt verwarrend en niet te vatten, maar in Jezus komen we rechtstreeks in aanraking met God zelf.

God met ons. God heeft zijn enige Zoon gegeven. Gegeven, dat wil zeggen: God laat zijn Zoon los, geeft Hem over, de liefste die Hij heeft. Als God zijn Zoon geeft, geeft Hij in feite zichzelf, dan houdt God niets van zichzelf achter.

God de Zoon, die zelf met zijn Vader de wereld maakte, kwam naar Zijn schepping toe. Mens geworden, de dood aan het kruis is gestorven. Dat is Jezus. Zo lief heeft God de wereld, dat Hij Zijn Zoon heeft gegeven. God met ons.

Stel je even voor: je hebt een prachtig huis, een zwembad, een dikke bankrekening en op een gegeven moment, je moet naar die achterbuurt in Afrika. Je laat alles achter en gaat daar

tussen die mensen wonen. Net als die mensen, geen dikke bankrekening meer. Je hebt echt alles wegegeven.

Dat is hetzelfde als God Zijn Zoon stuurt. Jezus had niks meer achter de hand, God werd mens als ons en met ons en ging dat leven van ons lijden. Met al zijn verdrietigheden, pijn en dood. God in Zijn liefde deed dat voor ons. God werd mens in Zijn Zoon zoals ons en Hij stierf aan het kruis voor ons.

Meer kun je inderdaad niet van iemand houden dan dat je zó helemaal jezelf geeft, weggeeft tot in de dood. God wordt deel van de wereld die Hij alzo liefheeft. God komt in Zijn Zoon Zelf naar ons toe. God met ons, om de wereld te redden! En daarom als Jezus de zoon van God, niet God is, dan kunnen we wel stoppen met heel ons geloof, stoppen met naar de kerk te gaan en uit de Bijbel lezen. Als Jezus de Zoon niet God is, dan hebben wij geen middelaar. Dan hebben we geen antwoord op het probleem van de zonde. God kwam in Zijn Zoon zelf om de wereld te redden. God is in de Zoon zelf naar ons gekomen om thuis te komen in onze wereld opdat wij in Hem thuis kunnen komen bij God, ons diepste huis en thuis. God met ons.

Het is voor ons niet te begrijpen dat God Zelf deel is geworden van Zijn schepping. We hadden het zelf niet kunnen bedenken. En juist dat is een goede reden om te geloven dat het waar is! Uiteindelijk is het God-zijn van Jezus, de Zoon van God, niet iets om te bewijzen, maar om je over te verwonderen. Volgens Paulus kan niemand belijden dat Jezus Heere is dan door de Heilige Geest. Naast het getuigenis van de Bijbel en de kerk hebben we het getuigenis van de Heilige Geest nodig om het te leren geloven: In Jezus, de Zoon is God met ons.

ds. Carla Borgers:

Met Pinksteren ging het er weer eens over in de kerk: de Geest of de heilige Geest. Meestal gaat het in de kerk over God of over Jezus. De heilige Geest krijgt ook op de kansel doorgaans maar een bescheiden rol toebedeeld.

Toch heeft nu juist die Geest mijn bijzondere belangstelling. Het is die Geest die mij op onverwachte momenten tot een nieuw inzicht brengt of iets bijzonders laat zien. Het is de Geest die mij op mijn weg door het leven telkens weer hoop schenkt en moed voor de verdere tocht.

De Duitse theologe Dorothee Sölle beschrijft in haar boek *Mystiek en Verzet* de pelgrimsweg als een weg die de drie aspecten van de Triniteit als het ware in zich heeft. Het eerste aspect, de 'via positiva', verwijst naar God als schepper van alle leven en de mens als beeld en gelijkenis van die God. Een God die ons doet dromen van en verlangen naar een leven in volheid en in verbondenheid met elk schepsel in al zijn verschijningsvormen en die ons soms stil doet zijn van verwondering of ons juist een uitroep zoals 'ooh' of 'wauw' ontlokt.

Het tweede aspect, de 'via negativa', wijst op het leven van Jezus Christus, de mens van vrede, die ons voert op de moeilijke weg van vrede, vergeving en verzoening. Een weg die tegelijk de weg is van het kruis, van afzien van jezelf en van je soms behoorlijk opgeblazen ego. Misschien is het ook de weg die ons laat ervaren hoe ver we af zijn komen te staan van

de diepe verwondering om de pracht van de schepping, hoe 'gewoon' we die vaak ervaren. Deze via negativa laat ons ook de vernietiging van die schepping zien en ervaren. Een inzicht dat ons vaak overweldigt en vreet aan de grondvesten van ons bestaan.

Maar er is ook de Geest, het derde aspect van de Triniteit die Sölle koppelt aan de 'via transformativa'. Dat is de weg van heling, van heil. Dat is de weg die ons kan maken tot medescheppers en tot mensen die zelf kunnen helen, zoals de apostelen de kracht van de Geest kregen om mensen te helen en tot leerlingen te maken, zoals Matteüs vertelt aan het eind van zijn evangelie. Het is ook de weg die ons kan inspireren tot daden van verzet tegen het kwaad in de wereld, tegen uitbuiting en geweld. Het eerste couplet van lied 691 -het lied dat we straks zullen zingen- verwoordt dat zo:

De Geest van God waait als een wind
op vleugels van de vrede,
als adem die ons leven doet,
deelt ons een onrust mede,
die soms als storm durft op te staan,
geweld en kwaad durft tegen gaan,
een koele bries die zuivert.

Dat is de Geest die ook mij heeft geleid en getransformeerd tot wie ik nu ben. Een geheel mens ook, ja. Maar me ook heel erg bewust van het gegeven dat de pelgrimage die Dorothee Sölle beschrijft niet een eenrichtingsweg is met een duidelijk begin- en eindpunt. Het is eerder een kronkelweg met onverwachte zijwegen. En plotseling blijkt je weer bij je vertrekpunt te zijn aangeland of bij een herkenningspunt dat je al eerder passeerde. Dat zijn van die momenten in je leven waarop je denkt: hé wacht eens even, hier was ik toch al eerder? Moet ik nu weer helemaal opnieuw beginnen? Soms is dat inderdaad zo, maar vaker wordt je op een ander pad geleid omdat je misschien nog iets anders moet leren in je leven.

De drie wegen of via's van die ene pelgrimsweg lopen door elkaar heen, vallen samen, zoals de drie aspecten van de ene God samenvallen, één zijn.

De leer van de Drie-eenheid is een weinig begrepen theologisch construct, vastgelegd tijdens het Concilie van Constantinopel in 381. Er zijn niet veel theologen die het haarfijn en glashelder kunnen uitleggen aan hun gemeente. De simpele vergelijkingen die er vaak bij worden gebruikt gaan meestal mank.

Voor mij persoonlijk is het beeld van die pelgrimsweg van Dorothee Sölle met de drie aspecten van de ene God heel bruikbaar en vooral inspirerend. Ik hoop dat de Geest zal blijven waaien en ons telkens weer nieuwe wegen wil tonen. We hoeven dan alleen nog maar 'ja' te zeggen en te gáán!

Amen.

